

Den nordiska etnologikulturen i mötet mellan öst och väst

När etnologer och folklorister från de nordiska länderna samlas kring begreppet rum, - rummet är Europa, som förutsätts driva en kulturell integration - , ligger betoningen på det processuella, på nutiden och på etnologins plats som vetenskap i detta. Det var genom rummet som etnologin blev möjlig i tiden. I rummet fanns mångfalden = kulturen, i rummet fanns den andre = folket, och genom rummet skapades distansen som behövdes för ämnets identitet. Följande två citat får visa på Rummets oerhört centrala plats i etnologin, som den regionala vetenskap infångad i det nationella, den varit och fortfarande är. Rummet har utgjort det stabila, basen för kunskapen, där tiden i form av den historiska förändringen haft sitt spelrum.

Avgränsning och begränsningar

“Vida skogsmarker, myrar och fjäll skilja på många ställen de båda rikena åt, men dessa hinder ha icke haft förmågan att bilda effektiva kulturgränser. Den politiska gränsen har gjort mycket till att skärpa kulturmot-sättningarna längs gränsen. Inom vardera riket gå kulturella förkastningslinjer på andra sätt och tvärs över gränsen löpa en hel del, som förena delar av vardera landet med varandra. Olikheterna mellan rikena varken kunna eller böra dock underskattas. Förutom den andel själva ytbildningen och den historiska utvecklingen ha däri, vänder sig Norge framför allt mot Atlanten, mot Västeuropa och får i viss mån sin prägel därav, medan Sverige vätter mot söder och öster och vänder sig mot ett inhav, som ej är nog stort att helt ha skilt landet från dess grannar. Denna olikhet i orientering har spelat en viktig roll. Under utvecklingens gång

har den betytt en frånvändhet, som blivit den avgörande kulturskiljaren. Någon konsekvent avskildhet har det dock icke varit fråga om. Skagerack-Kattegatt-bukten bildade ju till och med inloppet till ett gemensamt kulturellt mottagnings- och novationssområde, som kilformigt sträckte sig norrut oberoende av riksgränsen. Det tjänade som en förmedlande länk. De västligaste delarna av denna zon föllö före 1600-talet mitt utanför svenska rikets gränser. Den politiska gränsen avstängde då dess västra delar och liksom dämde upp dem i kulturellt avseende på ett sätt, som icke var naturligt. De halft utplånade konturerna av detta tillstånd kunna ännu utläsas i halvöns kulturgeografi. Ännu viktigare är dock att urskilja själva det geografiska ådersystemet i halvöns kulturliv. Föreliggande undersökning vill bland annat visa, att de kultur- och idéförande kärlgångarna i stor utsträckning gå och ännu mera gått tvärs över de politiska gränserna på denna vår halvö.”

Det är Sigurd Erixon som talar. Året är 1933 och texten behandlar “Hur Norge och Sverige mötas.”¹

Här är *gränsen* det viktigaste operativa redskapet. Genom den kan man fastställa både det som horisontellt blivit avskuret och det som överskridit, och vertikalt i tiden skikt på skikt av kulturlager, resultat av politiska beslut. Hela den regionala europeiska etnologins paradigm rymms inom begreppet *gräns*. Genom fokuseringen på gränsen skapades den symboliska relationen till “det andra, den andre”. Gränsen var både positiv och negativ. Genom de 19 gränser Erixon fastställer, där begrepp som ”typer, kretsar, komplex” lever, bygger han upp ”motsättningar mellan norra och södra

Skandinavien”, mellan ”öster och väster i Norge och dess paralleller i Sverige”, ”kulturmotsatser i stort mellan Sverige och Norge”, ”den stora klyvningen mellan öster och väster i Sverige”, ”gränsproblem”, ”kulturpåverkningar” och ”reliktområden”. De sistnämnda innehöll ”kulturorganismens stomme”, de var zoner för ”reträten”. Orenast var det norska Vestlandet ”en märklig blandning av relik- och importtyper”.

Etnologen sökte de ”genetiska sambanden” och avslöjade korsningsformer (t.ex. mellan en plog och en harv).

Förklaringen fann man i handelsförbindelserna, och man kunde förstå ”hur sambandet i realiteten uppehölls under tidernas lopp och förblev levande under gångna sekel trots alla politiska motsättningar - ja ofta även förbud”.

Någonting fanns som ”utgångsform” inom gränsen, sedan kom inflytandet utifrån, men om utgångsformen var produktiv och anpassbar alstrades det nya typer. Det fanns ”förmedlande kulturstråk” (Glåmas dalgång) och kulturformernas vandringvägar följde handeln, på sätt och vis som ett bihang till varuutbytet. Något raljant uttryckt: sålde man salt, sill, mjöl, fårskinn och järngrytor följde eldhuset, parstugan, bakugnen och brädpanelen på köpet. Det är mot denna bakgrund inte märkligt att de mest centrala *teman* i klassisk nordisk etnologi (liksom i europeisk överhuvud), de som alstrat mest monografier och samlverk, är *teman* med bas i rummet: bebyggelse- och byformer, byggnadsskick och jordbruksredskap, över huvud allt som hade med jord och vatten att göra (näringsfång). Fennoskandias byggnadskultur var t.ex. ett sammanhängande kulturkomplex o.s.v. Halmhatten var bara en västlig import i kustbygderna.

Det ter sig mycket förståeligt att *gränsen*, som etnologen själv genom resor kors och tvärs i alla väderstreck kunde konkret

iakttaga och dokumentera, blev kriteriet för själva den etnologiska kunskapen och sanningen, vetenskapens epistem.

Ytterligare en dimension kom till, då man fann asymmetri mellan områdena. Fem år efter texten ovan, år 1938, skrev Erixon igen, denna gång om ”Hur Sverige och Finland mötas” bl.a. följande²:

”Det är lätt att förstå, att i det kulturutbyte, som under tidernas lopp pågått över Bottniska viken, det svenska inslaget bör ha varit mera dominerande, på grund av den rikssvenska befolkningens såväl numeriska som politiska övervikt och starkare penetrering av väst- och centraleuropeisk kultur. Detta har ytterligare stärkts genom den finlandssvenska folkgruppens förmedling. Sverige har ju fungerat som en brygga mellan väster och öster. I allmänhet har man nog överdrivit möjligheten av att verkligen konstatera, var en kulturform skapats. I själva verket torde det vara få kulturtyper från äldre tid, som med säkerhet kunna tillskrivas ett bestämt folk eller en enskild bygd. Detta gäller givetvis också förhållandet kring Bottniska viken. Kulturvandringarna och utbredningarna måste studeras som en sida i de geografiska, sociologiska och kronologiska problem, genom vilkas lösning vi skola kunna lära oss något om de olika folkens och folkgruppernas funktioner som producenter och konsumenter, d.v.s. förstå karaktären och graden av deras kulturella aktivitet inom den egna ramen. En enkel jämförelse, som ej tager hänsyn till livsföringen och levnadsvillkoren som helhet, kan ju aldrig bli mer än ett förberedande hjälpmedel.” o.s.v. Ett av de viktigaste hjälpmedlen för tillfället var kartografin.

Så konstaterade Erixon i samma artikel t.ex. att säljakts- och fiskarkulturen och till en del också handelskulturen i och kring Bottniska viken var ”en tämligen enhetlig företeelse, som tillhör både Sverige och Finland”.

Den kartografiska metoden kom ju att bli ett av de starkaste paradigmen, som för- enade etnologierna i Europa i jättelika At- lasverk, som i dag motiverar beteckningen ”*etnologiskultur*”³.

Av splittrade fält, definierbara genom gränsbegreppet, skapade etnologin en kul- turell helhet, motsvarande nationalstatside- ologin. Atlasverkens vetenskapspolitiska styrka låg i att man kunde samarbeta över gränserna, samtidigt som målet var att be- fästa dem. Därför spelade väderstrecken också en central roll.

Hela Europas karta hängde som på en geografifektion framför en. Det var ett slag- fält där kulturformer (föremålen) utkampat strider, där endel gått segrande fram, an- dra slagit till reträtt och etnologen som en sjuksyster gick fram och satte ihop lemläs- tade bygder till ett publicerbart fredskom- plex, ett fredstraktat. Man hade att hantera ”normaltyper”, liksom ”socialt begränsade former”. Man talade i fältherretermer, men man måste ta hänsyn till klimat och natur- förhållanden.

Individen fanns med, som partner till historien, genom sin liksom gruppens in- sats. Förutom ”kulturutveckling och kul- turströmmar” såg man ”invandringsvägar” (eller ursprung), heter det i traktatet för Atlas över svensk folkkultur 1940. Men det var inte invandring av människor, utan av *tingen*. Den verkliga aktören var *fors- karen*.⁴

De europeiska nationalstaternas inde- lade territorier blev objekt för kunskap och analys som aldrig förr, när kartografin och statistiken skulle leverera material för re- geringar för rationell administration och kontrollpolitik. Kartläggningen gav det sociala rummet både representativitet och rörlighet.⁵ När etnologin ”klätt på” natio- nen som en kropp med moralisk karaktär som kunde reformeras, ställde historien ut henne, det var stänk av civilisation och framsteg.

När Sigurd Erixon, över trettio år se- nare, i det första numret av *Ethnologia Eu- ropaea* 1967, återkom till temat ”*European Ethnology in our Time*” ännu en gång, konstaterade han att en samlad europeisk folklivsforskning i systematisk form, ”ta- king Europe as a whole, does not yet exist”, trots många försök. Nu hade emellertid tyngdpunkten förskjutits från gränser till relationer, möten och ackulturation. “*Life, society, culture, individual*”, utgjorde etno- logins objekt. Natur och kultur var två helt skilda begrepp, kulturen var det materiella, mentala och sociala. Det fanns nu också en mobil kultur och det klassiska holistiska begreppet samhälle korresponderade ej längre med kulturen som ett helt komplex. Den geografiska uppdelningen hade mist sin betydelse, gränser och avstånd var eli- minerade, vägen låg öppen för en nationell eller mera generell kultur.

Detta hade lyft en enorm börda från et- nologernas axlar, nämligen att göra detal- jerade fältbeskrivningar av det materiella, teknik och redskap. Etnologen kunde nu koncentrera sig på distribution, urval och olika kombinationer av konsumtionsfö- remål, smak och preferenser hos konsu- menterna, varvid massproduktionen kunde analyseras på olika platser. Grupperna var mer och mer beroende av hur receptionen skedde genom individerna, men indivi- derna var rörliga och tog intryck från olika håll, bl.a. propaganda från massmedia, po- pulationsproblem skulle komma att bli allt viktigare. Även om etnologin på sätt och vis skulle summera upp grannvetenskaper- nas resultat av levande realitet skulle den dock också studera hur traditionella former försvinner och nya uppkommer. Ett samar- bete, som tidigare drivits beträffande bib- liografier, atlasverk, lexikon, redskap osv. kunde nu gälla bystudier över hela världen, utgående från gemensamma synvinklar: en bas för komparativ forskning.⁵

Fixeringen vid rummet – ett mentalt fideikommiss

När etnologikulturen byggdes upp med det geografiska rummet som bas, innebar detta dels att man fick ett antal regionala etnologier i Europa, dels att den nationella repertoaren av "arv, gemensamhet, identitet" kom att bli mycket dominant, den liksom "ärvdes in" i etnologin. Också i dag är man benägen att tolka det europeiska eller det globala inom samma ramar som den ekonomiska och politiska retoriken tillhandahåller. Termer som "regionalism, nationell öppenhet/slutenhet, nationell nivå, integration, multikulturalism, identitet, multietnicitet, supermodernitet, globalitet", som bara är operativa begrepp, blir styrande för hela tolkningen, förblindar den och glömmar människors vardagsliv, alltså det av normer och föreställning om normalitet skapade handlingsmönstret som kontinuitet i kaos. Problematiskt är det också därför att forskaren föreställer sig själv som en del av den gemenskap begreppen symboliserar, kartläggningen för tolkningen föregår empirin, erfarenheten.

Föreställningen om det avgränsade rummet har verkat låsande då det gäller t.ex. mentala rum och dessas strukturer. När gamla rum försvinner och nya, helt annorlunda rum formas och fylls med innehåll, annat mentalt innehåll än det officiella, vad är det då som sker? Varifrån hämtas det mentala innehållet i det "nya" Europa? Stereotyper, hierarkier som exv. centrum-periferi? Vilken livskraft får det klassiska "tradition" i retoriken om "regionernas Europa"? Är det en räddningsplanka för en utdöende etnologi och folkloristik att förse "det jubilerande Europa" med kulturellt innehåll?

Ändå den mentala rörelse som fenomenet galna-ko-sjukan satte igång för några år sedan, d.v.s. skräcken för förgiftat kött? Hur hanterar och tolkar den etnologiska forskningen de irrationella fenomenen

som börjar dominera ett geografiskt rum och gör det gränslöst? Ett enda rykte kan i dag omskaka en hel värld. Vilket intresse visar vi för "det förgiftade Europa" och hur kan etnologin fördjupa synen på det kulturella beteendet?⁶

Parallellt med den officiella, offentliga integrationskulturen, med dess upprepade blandning av bekant och obekant, existerar nämligen – oavhängigt – flera vardagskulturer. Etnologerna kan få syn på dessa. De har egna mentala betydelsefält, de producerar nya kulturella kombinationer av latenta föreställningar, som den nya, politiskt-ekonomiska situationen tycks ha öppnat arenan för. Det är detta spelrum som etnologin har beredskap att beskriva och tolka. Aktörer liksom kulisser byter ständigt. I det följande några exempel.

Etnologin vid landsvägen – Var börjar öst?

Efter Sovjets fall ökade trafiken över Finlands östgräns, framförallt österifrån. St Petersburgs enorma uppsving och förändrade ekonomiska struktur har bidragit till att sydöstra Finland – liksom under 1800-talet – dragits in i stadens influensfält, genom såväl finnarnas resor till metropolen som ryska gästarbetare i Finland. Också Helsingfors – som under 1800-talet var en idyllisk badort för förmögna ryssar – har blivit en exotisk småstad för fem miljoner petersburgare. Gatan i Helsingfors präglas igen – liksom på 1800-talet – av gatumsikanter och Sandvikstorget, som är ett lopptorg, kallas av helsingforsarna skämtsamt för "Röda torget". Estland igen har blivit något av en språklig provins för finska pensionärer och dess kuster sommarvillaområde för romantiska finnar. Det är tryggt att åka till Estland, billigt och man blir förstörd på finska. Samtidigt håller esterna själva på att vinna tillbaka sin forna europeiska kultur- och stilhistoria genom restaureringen av de ödelagda tyskbaltiska

Bild 1. Vid huvudvägen Helsingfors – St. Petersbrug, skyltning i Tessjö, Lovisa om motorsågar och andra verktyg. Foto: Bo Lönnqvist 2003.

slotten och herrgårdarna.

På ett vardagsplan kan handels betydelse för tånjning av hela gränsbegreppet och relativiseringen av detsamma iaktas längs hela den 400 km långa autostradan mellan Helsingfors och Petersburg, här finns till och med skyltar på ryska. Turistresor kompletteras av prostitution, narkotika- och mänskossuggling, kriminalitet i form av stölder och rån. Namn, uttryck och stereotyper av typen: "sådan är ryssen" el-

ler "ryssen förstår ej vad bilens backspegel skall användas till" upptar gamla, välkända folklöreformer, som legat latent. Små konglomerat av billiga butiker har etablerats ju närmare gränsen man kommer. I Tessjö by, några kilometer öster om staden Lovisa, säljs konsumtionsvaror i enkla hallar eller baracker av containertyp. Helt nya kombinationer av varor har uppstått: rökt lax (från Norge) tillsammans med karameller, motorsågar och kylskåp, jeans, verktyg

Bild 2. Jeans för barn, i bakgrunden den för ryska turistbussar "obligatoriska" Disas Fish Shop. Foto: Bo Lönnqvist 2003.

och arbetskläder. Försäljarna kommer bl.a. från Sverige.

Exemplen visar hur nya mentala rum uppstår på "klassisk" mark. Etnologins studium av sådana fenomen innebär - igen - en koncentration på gränsen och de kulturella processerna vid den. Gränsen är likväl inte längre en kartografisk gräns. Det politiskt-ekonomiska Europa har med nödvändighet en skugga i form av ett "känslans Europa", där föreställningar om den andre, nöd, lidande och fruktan lever också i den fysiska miljön och den materiella kulturen. Andra gränser, där en europeisering är på gång kan nämnas, t.ex. på linjen Norge - finska Lapland - Kolahalvön i Ryssland, gränssonerna Ungern-Rumänien. Gränsutbytet är alltid dubbelsidigt, men behöver för den skull inte alls ske på samma kulturella nivå. Aktörerna uppvisar brokiga kombinationer av lokalt-regionalt-globalt-mentalt.

Ockupation av vardagskulturen – livet som handskrift och spektakel

Kanske vi i dag inte längre är motiverade att tala om "kulturer", utan snarast om "världar", jfr idrotts-, finans-, företags-, datorvärlden? Hur hanterar den individuella aktören sin värld? Måhända står den

"etnologiska identiteten" att avslöja i aktören och andra former av historisk medvetenhet än de konventionella som kan skapas. Det gäller t.ex. frågan om hur den andre konstrueras när tid och plats är rörliga processer. Vilken kulturell uppfinningsförmåga kan nya sammanhang uppfordra till? Det gäller fenomenet som det "ny-intima", former av känslor, image, texter eller information som hanteras som om det vore verklighet. Rummet kanske ersätts av en image, en profil, och människan av ett varumärke, t.ex. när det gäller valet och exposén av kläder i vardagslivet. En utställning på Statens museum for kunst i Köpenhamn våren 2002 visade hur invandrarungdom skapade och upplevde sin självbild främst genom dyra märkeskläder. Men det gäller också ny folklöre av traditionell art, såsom t.ex. EU-vitsar.

Det är människans iscensättning av sin värld, livet som spektakel, som en process av ständig ny- och re-komposition och de historiska förändringar inom människan som detta kräver - när livet är projekt, förnyelse och självreflexion - som etnologen kan studera och tolka. Det är i ett tillstånd där igenkännandet är viktigast, inte vetandet. En process som fordrar ständig bekräftelse.

Bild 3. Butik för arbetskläder, jeans och verktyg i "lilla Petersburg", Tessjö, Lovisa. Foto: Bo Lönnqvist 2003.

telse för att definitionen av självet (identiteten) skall vara möjlig. Sådana processer är inte längre, i motsats till ett samhälle där fasta institutioner (stat, skola, kyrka, klass, yrkeskår o.s.v.) erbjöd nischer för identifikationen, nationellt kontrollerade. I dag skall människan själv skapa denna nisch, etnologen ser på hur detta går till.

Det kritiska ögat

I sina analyser av supermoderniteten har antropologen Marc Augé pekat på vikten av att forskaren förändrar sin position när objektets position förändras. Han framhåver betydelsen av ett oändligt antal synvinklar. Vi studerar inte längre kultur, utan mångfald. Skikten av mångfald verkar på flera plan, parallellt, ovanpå och under varandra. Detta skärper betydelsen av direkt erfarenhet genom fältarbete, men fältet är reducerat till analysynvinkeln. En transferrering sker och teorin är bara en transponering av fältet som observeras. En fråga som detta föder är: Hur välja empiriska objekt som visar paradoxen i världarnas ensidiga konstitution och den universella relativismen? Sist och slutligen gäller frågan också kunskapens villkor. Hur utvecklas hypoteser om våra teorier också är symptom på samtiden? ⁷

Såväl forskarens som objektets förändrade position kräver redovisning. Hur sker omformningen av "den andre". När etnologen förr samlade kunskap och ställde frågor om byggnadsskicket lyder frågan i dag: Vad anser Ni om att vi studerar och skriver om byggnadsskicket? Samtidigt pågår den ständiga processen av ideologisering och politisering av vetenskapen. Det gäller också för forskaren att vara på sin vakt mot den fara som föreligger, när nationella autenticitetsanspråk leder till städning i historien. I ett "det rena rummets Europa" blir det alltså en allt mera brännande moralisk uppfordran för etnologin att hålla sig "rumsren".

NOTER

Texten är en bearbetad version av ett föredrag vid den 29. Nordiska etnolog- och folkloristkongressen i Helsingör 6.5.2003.

- 1 Sigurd Erixon, Hur Norge och Sverige mötas. Studier rörande kulturgränser och kultursamband på skandinaviska halvön. Bidrag till bondesamfundets historia II. Oslo 1933, s.298 f.
- 2 Sigurd Erixon, Hur Sverige och Finland mötas. Rtg 1938, s.209. – Jfr Sigfrid Svenssons kritik av Erixon i Rtg 1939: Vad är nordisk etnologi ?
- 3 Ett av de mest renodlade exemplen är Sigurd Erixon, Svenska kulturgränser och kulturprovinser. Stockholm 1945. – Som Seppo Knuutila konstaterade i sin installationsföreläsning 1997 fanns platsen för traditionsforskningen nära det autentiska materialet. Sålunda konstruerade forskningen sitt objekt. Rummen fanns vid vissa tidpunkter och de förändrades när de lokala aktörerna förändrades eller byttes ut. Knuutila, Perinteentutkimuksen paikka /Traditionsforskningens plats/. Elore 1/1998.
- 4 Jouni Häkli, Manufacturing provinces. Theorizing the encounters between governmental and popular 'geographs' in Finland. Rethinking geopolitica. London 1998, p.135.
- 5 Sigurd Erixon, European Ethnology in our Time. Ethnologia Europaea, A world review of European ethnology I, 1967:1, s.5,7,11. – Tidskriften hade startat som Folkliv 1937, "Tidskrift för nordisk etnologi", jfr Erixons artikel "Regional European Ethnology... special reference to Nordic ethnology".
- 6 Se Laboratorium för folk och kultur 4/2003: Bo Lönnqvist: Den materialiserade människan. Porträttet, fetischen, avfallet. Förtlingligandets kulturella mekanismer.
- 7 Marc Augé, An Anthropology for Contemporaneous Worlds (fra.1994) 1999; Non-Places: Introduction to an Anthropology of Supermodernity (fra.1992) 1995, s.15, 27.

SUMMARY

Nordic Ethnology Culture – When East and West Meets

Paper presented at a conference in Helsingör 6.5.2003

When ethnologists and folklore researchers gather around the concept of *space*; a Europe that is presupposed to support cultural integration, the emphasis is placed on the procedural, the contemporary and the scientific position of ethnology within this field. It was through the concept of space that ethnology acquired a place in time. Within the concept of space laid variety; *culture*, and the other; *people*, and the perspective needed for the identity of the field was created through the concept of space.

The *borderline* is the most important active tool, as one can read in the quotation by Sigurd Erixon in "Hur Norge och Sverige mötas" from 1933. By the *borderline*, one can determine horizontally what has been cut off as well as what has been exceeding, and vertically distinguish cultural layers and results of political decisions. The entire paradigm of the regional European ethnology lies within the concept of space. The symbolic relation to "the opposite, the other" was created by focusing on the *borderline*, and the *borderline* was both positive and negative. Erixon, among others, established 19 cultural *borderlines* in 1945 and subsequently constructed conceptions of "cultural opposites", "borderline problems", "cultural influences" and "relic areas". Ideas surrounding "types, circles and complex" are also frequent in his reasoning of *borderlines*. With such a background, it is not strange that the most central themes of traditional Nordic ethnology (as well as of European ethnology overall), i.e. those that have generated the most monographies and anthologies, are themes with a basis in the concept of space. These are settlement and village types, construction methods, agricultural tools, and overall everything associated with industries such as earth and water.

The cartographic method came to be one of the strongest paradigms that united the European ethnologies in gigantic Atlases that today motivate the label "ethnology culture". Ethnology formed a cultural whole that corresponded to the nation-state ideology out of divided fields that were definable through the concept of space. The scientific-political power of the Atlases lied in the fact that it was possible to cooperate regardless of borders, even if the goal at the same time was to secure them. Therefore, the cardinal points played an important part as well, and the scientist had the entire map of Europe in front of him like a geography student! The individual functioned as a partner to history and contributed by own efforts as well as by group efforts. As one can read in the treaties for the Atlas of Swedish Folk Culture from 1940, "immigrant backgrounds" (or origin) were brought up besides "cultural development and cultural movements". But it was not immigration of *people*, but of *objects*, and the main figure was the *scientist*. The divided territories of the European nation-states became the subject of knowledge and analysis in a way never seen before when the purpose of cartography and statistics was to deliver materials to governments to be used for rational administration and control politics. The surveys gave the social space both representativeness and mobility.

On one hand, this created a number of regional ethnologies in Europe and on the other hand, it gave the national repertoire of "heritage, community and identity" a very dominant position; one could say that it was "inherited into" the ethnology. The idea of the clearly-defined space has seemed restrictive when it comes to, for example, mental spaces and their structures. What types of actions take place when

old spaces disappear and new, completely different ones are formed and filled with meaningful content, a content that is different from the official one? Where does the mental content of the "new" Europe come from? From stereotypes and hierarchies like centre-periphery? What kind of vitality is given to the classic "tradition" in the rhetoric of regional Europe? Is it a lifeline for ethnology and folklore on the verge of extinction to provide a "celebrating Europe" with cultural content?

Several everyday cultures exist independently alongside the official, public culture of integration, which repeatedly mixes the familiar with the unfamiliar. Ethnologists can spot these. These cultures have their own mental significances and produce new cultural combinations of latent ideas, something the recent politic-economic situation seems to have opened up doors for. Actors and side-scenes are constantly changing, but it is this scope that ethnology is prepared to interpret and describe.

Some examples of the new Russian influence on Finland that started in the 1990s through trade and tourism are presented from a historical perspective in this article. They demonstrate how new mental spaces are created on "classical" ground. Ethnologic studies of these types of phenomena involve – again – a focus on the *borderline* and the cultural processes that take place around the *borderline*. The *borderline* is, however, no longer a cartographic *borderline*. The politic-economic Europe has a necessary shadow in the form of "a sensitive Europe", in which ideas of the other, hurt, suffering and fear are present also in the physical environment and in the material culture. Maybe we are no longer motivated to talk about "cultures", but more so about "worlds", as concepts like the sports world, finance world, business world and IT world are established concepts. How does the individual deal with his world? It is possible that the "ethnologic identity" lies within the individual himself and in the new forms of historic awareness he or she creates when for example, time and space are flexible processes, and when "newly intimate" kinds of emotions, images, texts or information are created as factual reality. It applies to the individual's staging of his world, of life as a spectacle and a process of constant new composition and recomposition. It applies to the individual historic changes that are necessary when life is plans, renewal and self-reflection. It is a state of mind in which recognition is more important than knowledge. It is a process that demands a constant affirmation in order to make the definition of the self (the identity) possible. Those types of processes are no longer nationally controlled.

In his analyses of super-modernity, anthropologist Marc Augé pointed out the importance of the researcher changing his position when the position of the object changes. He also stresses the importance of an endless number of points of view. We are no longer studying culture, but a multitude with different layers that operate on many levels. This intensifies the im-

portance of hands-on experience through fieldwork, but the field has been reduced to viewpoint analysis. A transfer takes place and the theory is only a transposition of the observed field. How do you go about to choose empirical objects that demonstrate the paradox of the one-sided constitution of the worlds

and the universal relativism? This applies also to the ideologization and politicization of science itself within this field. Which are the terms of knowledge? How are hypotheses developed if also our theories are symptoms of our time, or if they are, in fact, only symptoms of our time?